

Ostravská klavíristka Eliška Novotná: Líbí se mi rozmanitost Dřízgovy hudby

ostravan.cz, 29. 10. 2020

Hudební vydavatelství Radioservis vydalo novou nahrávku kompletního klavírního díla ostravského skladatele Eduarda Dřízgy. Jedná se o první kompletaci skladeb pro klavír tohoto pozoruhodného skladatele, jehož hudební řeč fascinuje strhující muzikalitou, humorem i temnými tóny. S docentkou Eliškou Novotnou, která Dřízgovy skladby v Českém rozhlasu Ostrava natočila, jsme si o tomto stále více ceněném skladateli povídali.

Eliška Novotná na archivním snímku.

Foto: archiv

Nemůžu se nezeptat, proč jste si pro své nové album vybrala právě klavírní skladby Eduarda Dřízgy? Co vás na něm lákalo?

Výběr skladeb Eduarda Dřízgy je důsledek cesty, kterou jsem urazila během svého hudebního života. Rozhodně jsem na jejím počátku nedeklarovala směřování k interpretaci soudobé hudby, mnohem více mě naplňovala hudba romantismu a klasicismu. Jsem ráda, že vnější vlivy formovaly mé hudební citění poněkud komplexněji a že jsem tak postupně objevovala výzvy ukryté v soudobější literatuře, která není zatížena historickou interpretací a do určité míry uvolňuje interpretovi ruce. Zcela konkrétně mě na dílo Eduarda Dřízgy jako první upozorňoval náš učitel dějin hudby na ostravské konzervatoři Miloš Navrátil. Seznamoval nás s mnohými zákoutími hudby, ale tato informace ve mně na roky uvízla. Na Dřízgovo dílo jsem poté narazila až při svých pedagogických začátcích na Ostravské univerzitě, kde mi Tři česká ronda pro čtyřruční klavír představil pan profesor Rudolf Bernatík.

Co bylo dál?

V mezičase jsem se stále více zabývala českou hudbou 20. století a to především díky krásné spolupráci s violoncellistou Jiřím Hanouskem, se kterým jsme natočili CD Ztracené komorní dílo z archivu Františka Smetany, na kterém se objevila i Suita pro violoncello a klavír Dřízgova učitele kompozice Václava Dobiáše. Nesmírně mě oslovilo i komorní dílo Jaromíra Podešvy, který v Ostravě také působil. A zde jsme již k Dřízgovi velmi blízko! Do tohoto prostoru přišla někdy v roce 2017 nabídka hudební dramaturgyně Českého rozhlasu Ostrava Renáty Spisarové na nové natáčení. Jistě mi tehdy ještě v hlavě rezonovala zpráva o úmrtí skladatele Eduarda Dřízgy, která se propojila se všemi těmi střípky z minulosti. Navíc jsem díky kolegyni z Fakulty umění, sopranistce Evě Dřízgové (bývalé manželce), měla možnost nahlédnout do archivu zesnulého skladatele. Nabídla jsem tedy rozhlasu nahrávku kompletního klavírního díla Eduarda Dřízgy. A tady se začalo krásné dobrodružství, jehož výsledek držíte v rukou. Nebylo to pro mě jen nastudování nových skladeb. Vzhledem k tomu, že kromě Sonáty zůstalo Dřízgovo klavírní dílo pouze v rukopisech, byl to i vzácný moment pročítání a odhalování hudebních sdělení přímých i skrytých mezi řádky ve znásobené míře.

Eduard Dřízga proslul jako „enfante terrible“ ostravské hudební scény. Možná si ještě pamětníci vzpomínají na jeho bouřlivou povahu a nezkrotné bohémství, ale všichni jedním dechem dodávají, že byl největší hudební talent, který se v našem regionu objevil. Setkala jste se s ním osobně?

Ano, několikrát jsem jej potkala ještě jako studentka konzervatoře, ale nikdy jsme se blíže neseznámili.

Jak byste charakterizovala jeho klavírní hudbu? Je přístupná běžnému stylově nevyhraněnému posluchači, nebo jde o skladatelský projev výlučný a experimentální?

I když má jeho hudba jasný rukopis, v některých skladbách se stylově značně odlišuje, proto zákonitě neexistuje na otázku jednoznačná odpověď. To, co mám vyzkoušeno na pódiu a co vím, že je zcela bez výhrad a s nadšením přijímáno širokým publikem, jsou jeho Tři česká ronda pro čtyřruční klavír. S kolegou Lukášem Michelem je pravidelně zařazujeme na našich koncertech u nás i v zahraničí a odezvy jsou veskrze pozitivní. Vedle toho má Dřízga skladby, které ocení a vychutná si je posluchač zvyklý na soudobou tvorbu, ale i posluchač, který rád poslouchá Janáčka nebo Martinů a později narození skladatelé jsou pro něj „už příliš“. Dřízga má totiž v každé skladbě jasnou myšlenku, kterou rámuje velmi přehlednou formou a svou inspirací pocházející z barokní doby navazuje na prostředky, které jsou v hudbě přítomny již po staletí. Dřízgovy skladby jsou spíše stručnější, koncentrované, a tak je lze poslouchat i jen jako hudební zajímavosti. Pokud ale dopřejete Dřízgovi sluchu, dostane se vám bohaté odměny. Díky své vlastní mimořádné schopnosti pianistické je jeho nástrojová stylizace velmi nápaditá – používá klavír v celém rozsahu, v rozličných polohách od toccaty, barevných akordů vycházejících hojně z kvartových vztahů až po lineární melodické vedení v kontrapunktických skladbách. Umí polohu klavírní burlesky á la Klement Slavický, ale i krystalický kánon s cembalovou inspirací, stejně tak prostou píseň nepřetěžovanou nabuřelým doprovodem.

Klavírní dílo Eduarda Dřízgy se vejde na jedno řádné album. Jakou koncepci jste pro svou nahrávku zvolila? Jsou Dřízgovy skladby řazeny podle nějakého klíče?

Do určité míry zde rezonuje chronologické řazení vzniku jednotlivých skladeb, ale ne úplně. V úvodu uslyšíte jeho klavírní prvotinu: Toccato, kterou psal jako student konzervatoře. Poslech CD vtahuje posluchače do svého středu, kde narazí na nejrozsáhlejší formy – Passacaglii a především Sonátu. Závěr CD je pak svěřen skladbám pro čtyřruční klavír a dva klavíry. Vzhledem k tomu, že ve Třech českých rondách pro čtyřruční klavír využívá Dřízga materiál, který použil již dříve v Českých tancích pro sólový klavír, je myslím posluchačsky příjemný větší odstup obou těchto kompozic.

Ke které skladbě máte nejosobnější vztah a kterou považujete za nejzdařilejší a nejzásadnější?

Nejzásadnější se mi jednoznačně jeví jeho Sonáta. Je to komplexní dílo, které i díky své vnitřní stavbě představuje Dřízgu hned v několika rovinách. Není proto divu, že interpretace této skladby se zhostilo již několik klavíristů přede mnou. Nejzdařilejší? Záleží, jakou optikou na jednotlivé skladby nahlížíte. Jak už jsem uvedla výše, velmi populární a tak i v jistém smyslu slova nejzdařilejší jsou jeho Ronda pro čtyřruční klavír. Opět zde hraje roli i stavba celku, kdy niterná zpěvná a velmi krystalická druhá část je obklopena živelnými krajními díly, které odrážejí i jazzové vlivy a jsou obsahově nesmírně bohaté. Svým způsobem vás ale zrovna tak může uchvátit Šest dvouhlasých kanonických invencí pro cembalo nebo klavír, které jsou precizní kompoziční prací a zároveň přinášejí osvěžující klavírní barvu a každá navíc zcela jinou emoci a příběh. Osobně velmi ráda hraji Tři bagatelly, které asi nejvíce připomínají Tři skladby pro klavír Klementa Slavického a svou živou rytmikou a nástrojovým uchopením bavily i mé děti, když jsem je připravovala na natáčení.

Eliška Novotná a Lukáš Michel. (Foto: Ivan Korč)

V klavírních duetech, které na nahrávce reprezentují Tři kontrapunky a Tři česká ronda, vás doplnil ostravský pianista Lukáš Michel. Jak se vám s ním spolupracovalo? Zvolila jste jej i proto, že již v minulosti s dílem Dřízgy měl osobní interpretační zkušenost?

S Lukášem působíme společně už řadu let jako kolegové na Katedře klávesových nástrojů Fakulty umění Ostravské univerzity. Známe se velmi dobře a myslím, že se i po profesionální stránce dobře doplňujeme. U klavíru se setkáváme přibližně tři roky. Něco, co začalo jako

příležitostná spolupráce, se během této doby přehouplo do pravidelné přípravy a svou náplní směřuje k zcela systematické a zásadní umělecké realizaci. Oba máme velmi rádi komorní hudbu – její fenomén uměleckého „spolutvoření“ více hudebníky – se u jednoho nástroje ještě násobí. Působení v klavírním duu potřebuje velkou ohleduplnost, toleranci, napojení se na slyšení toho druhého, umění vybalancování zvuku, společné dýchání... je toho spousta. Ptáte se, jak se mi s Lukášem Michele spolupracovalo? Jedním slovem: Výborně!

Zaujala mne také obálka vašeho alba. Temný kruh připomíná nedefinovatelné nebeské těleso, jeho barvy jsou však spíše znepokojující. Co pro vás symbolizuje?

Zde vás asi překvapím, ale zásadním inspirátorem této obálky jste vy sám! Hledali jsme s grafiky nejlepší možnou variantu, která by odrážela jak nahranou hudbu, tak osobnost Eduarda Dřízgy, stejně jako fakt, že jde o kompletní klavírní dílo. Pak ale přišel váš text do bookletu, který jste uvedl bonmotem pana Dřízgy: „Zvednu letadlo i s litrem benzínu.“ A tak jsem poprosila grafiky (konkrétně na celém grafickém návrhu pracoval pan David Trögler), aby použili benzinovou skvrnu... Kromě tohoto hravého spojení se mi líbí rozmanitost barevného spektra, které přímo odráží i rozmanitost Dřízgovy hudby. Prosakují zde i temnější emoce některých jeho skladeb – zde slyším především Pasaccaglii, která je umístěna v samém středu CD.

Tak to mě těší! Nahrávka vznikala v Českém rozhlasu Ostrava pod vedením renomovaného tandemu Lubomír Výrek a František Mixa. Jak se vám s oběma hudebními mistry spolupracovalo?

Děkuji za tuto otázku a možnost ještě jednou poděkovat oběma pánům. Není to zdaleka jen tato nahrávka, která je naším společným dílem. Celou dobu – a je to už od samých počátků mých konzervatorních studií – mám štěstí na skvělé hudební režiséry a mistry zvuku, kteří mi pomáhali zachytit snímky co nejkvalitnější, ve kterých se nikdy neztrácí osobnost a charakter interpreta. Nahrávání s panem Mixou a panem Výrkem bylo pro mě vždy tou nejprofesionálnější a zároveň i nejmilejší spoluprací.

Jaké je místo Eduarda Dřízgy v kontextu české hudby? Je to regionální skladatel, nebo je jeho význam širší?

Věřím, že je hudba Eduarda Dřízgy platným článkem české tvorby ve druhé polovině 20. století. Zásahu na tom má především jeho tvorba komorní a písňová, která je živou součástí koncertních programů. Má-li být klavírní dílo častěji prováděno, muselo by být vydáno tiskem. Zde bych byla ráda, pokud by mé CD bylo určitým hybatelem této skutečnosti, protože nejen že si Dřízga zaslouží své místo na koncertních pódii, ale i klavíriste si zaslouží držet jeho skladby v ruce. Velice mě těší, že můj projekt vydání kompletního klavírního díla Eduarda Dřízgy v současnosti inspiruje i mé studenty k nastudování některých skladeb.

Rozhodla jste se natočit Dřízgovo kompletní klavírní dílo. To musel být jistě velice náročný úkol. Co bylo pro vás nejtěžší?

Svým způsobem je teď pro mě těžké odpovědět na vaši otázku... Takto rozsáhlý projekt jistě při své realizaci narazí na mnoho výzev. Jejich řešení ale nepředstavuje těžkosti v plném smyslu toho slova. Je potřeba mnohé vyřešit, to ano, ale nebyla jsem na to tak úplně sama, to bych ráda zdůraznila. Jednak chci poděkovat Českému rozhlasu Ostrava, který mi je dlouhodobě nakloněn. Vyzdvihnout chci již zmíněnou spolupráci s paní Renátou Spisarovou a s celým realizačním týmem. Velké díky patří také vám za cenné informace o Eduardu Dřízgoví, o němž jste psal svou disertační práci. Děkuji také týmu grafiků z firmy Graphic House, Václavu Mlčochovi za anglický překlad, vydavatelství Radioservis – jmenovitě paní Aleně Bartošíkové za velmi vstřícnou spolupráci – a v neposlední řadě mému milému kolegovi Lukáši Michelovi, který se

mnou nahrál skladby pro čtyřruční klavír a pro dva klavíry. Jelikož je takový projekt nejen o tvůrčí a umělecké práci, ale také o věcech finančních, tak mé díky patří i Ostravské univerzitě, která podpořila vydání CD po materiální stránce. Chtěla bych zde také připojit poděkování mé rodině za trpělivost, podporu a občasné uvolnění z pozice mámy a manželky.

Vaše nahrávka vychází v těžké době. Koncerty a křty jsou zatím vyloučeny. Jaké máte s vaší novinkou tedy plány a jak ji hodláte propagovat a dostat k lidem?

Velkou výhodou je vydavatelství, které za nahrávkou stojí. Díky němu se o existenci CD mohou na internetových stránkách dozvědět mnozí potencionální posluchači. CD bude distribuováno i do některých prodejen, ale velkou část také využiji jako dárek. Radioservis posílá výtisky i na pobočky knihoven po celé České republice, až se opět rozběhnou koncerty, ráda nahrávku nabídnu i posluchačům. Doufám, že se případní zájemci o projektu dozví i díky recenzím a článkům, které vyjdou v odborných časopisech nebo v internetových kulturních denících jako je Ostravan. Proto vám na tomto místě děkuji za pomoc a zájem, který jste mému projektu věnoval.

Přečtěte si více z rubriky " Hudba ", nebo přejděte na úvodní stranu .

Nejnovější články

Autor: Milan Bátor

Zdroj: <https://www.ostravan.cz/68241/ostravska-klaviristka-eliska-novotna-libi-se-mi-rozmanitost-drizgovy-hudby/>